чатиме 70 тисяч фахівців у галузі природничих наук та інженерних кадрів. У цілому ж по Європі ця цифра на порядок більша. Якщо вихід на 2,5% ВВП, фінансування науки якось можна досягти, то звідки взяти людей? До 2009 р. Німеччина витратить 12 млрд євро тільки на науку, визначено 17 пріоритетів. Це є інвестиції безпосередньо в наукові дослідження, це кошти для підтримки фірм, які складають бізнес-плани, для підтримки вчених, котрі мають корисні ідеї.

Німеччина іде шляхом суспільного діалогу, як розв'язати ці проблеми — не жалітися, а вести дискусію. Головна мета цього соціального діалогу — не міняти закони, систему і таке інше, а віднайти консенсус і спрямувати всі суспільні сили на вирішення цих питань.

Стосовно частки фінансування української науки з-за кордону, то ті 30% є дуже значною часткою, якій заздрить більшість країн — це чудовий результат, це фантастика. Проблема, мабуть, лише в тому, як використати цей потенціал ще й на користь українській державі.

У Німеччині співпрацю з бізнесом влада починає із запитань : «У якій галузі ви хочете бути номер один, як продуцент, як конкурент у всьому світі? Покажіть грошима, починайте вкладати туди гроші». І тільки тоді держава включається та гарантує стабільність і фінансову підтримку.

В Україні слід було б звернутися до вивчення, а не копіювання світового досвіду, зокрема німецького. Німеччина зі свого боку з радістю надасть можливість вивчити цей досвід. Щоб розмови про іноземний досвід не були просто дилетантськими висловлюваннями, а ґрунтувалися на фахових оцінках.

Наприкінці засідання круглого столу організатори цього заходу від імені Британської ради в Україні і Українського центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва висловили вдоволення плідною дискусією і подякували учасникам зібрання за активне обговорення актуальних проблем української науки.

О. ПОПОВИЧ,
доктор економічних наук,
М. ОНОПРІЄНКО,
кандидат філософських наук

ТЕОРІЯ, ВИПРОБУВАНА СТОЛІТТЯМИ

Міжнародна наукова конференція «Леонард Ейлер і сучасна наука» (14—17 травня, 2007 р., м. Санкт-Петербург)

Леонард Ейлер (1707—1783) — один із найвидатніших математиків XVIII ст. — належить до тих геніїв, чия творчість стала надбанням усього людства. Його відкриття в математиці, фізиці і техніці міцно увійшли до золотого фонду сучасної науки.

Творча спадщина Л. Ейлера колосальна. Йому належать класичні результати в математичному аналізі. Він допрацював його обґрунтування, істотно розвинув інтегральне обчислення, методи інтегрування звичайних диференціальних рівнянь. Визначні заслуги вченого в розвитку теорії функцій, диференціальної геометрії, обчислювальної математики, теорії чисел. Л. Ейлер зробив фундаментальні відкриття у раціональній механіці, він заклав основи кінематики і динаміки твердого тіла, отримавши відповідні загальні рівняння. Значними є також його праці з акустики. Поряд із загальнотеоре-

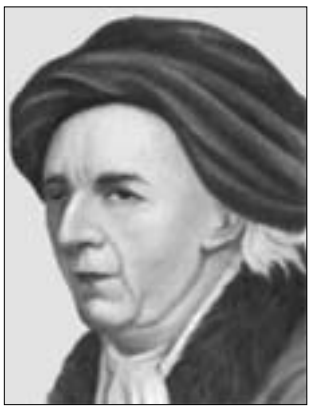

Л. Ейлер

тичними дослідженнями Л. Ейлеру належить низка важливих робіт із прикладних дисциплін. Серед них особливо цікава – теорія корабля.

Окрім цього, вченому належить історична заслуга створення сучасної наукової мови. Він єдиний автор середини XVIII ст., праці якого читаються сьогодні без жодних труднощів.

У цьому році міжнародна наукова громадськість широко відзначила 300-річчя від дня народження славетного математика Леонарда Ейлера. Чимало його відкриттів були зроблені в Петербурзькій Академії наук, де вчений пропрацював 31 рік. Тому невипадково, що саме у Санкт-Петербурзі 14—17 травня 2007 р. відбулася міжнародна наукова конференція, присвячена цій знаменній річниці. Вона була організована під проводом Санкт-Петербурзького наукового центру Російської Академії наук, Санкт-Петербурзької філії Інституту історії природознавства і техніки, Санкт-Петербурзького математичного товариства, Генерального консульства Швейцарії в Санкт-Петербурзі та ще низки установ і громадських організацій. У засіданнях конференції взяли участь біля 200 учених, у тому числі із Швейцарії, Франції, Німеччини, Італії, США, Сербії, Польщі, Люксембурга, Ізраїлю, багатьох міст Російської Федерації, України та Білорусі.

Зібрання відкрив віце-президент Російської академії наук, голова Санкт-Петербурзького наукового центру РАН, лауреат Нобелівської премії академік Ж.І. Алфьоров. Свої привітання надіслали губернатор В.І. Матвієнко, генеральні консули у Санкт-Петербурзі Швейцарії та ФРН.

З оглядовими доповідями на пленарному засіданні виступили академіки Ю.В. Натонін, М.Ф. Морозов. член-кореспондент РАН В.В. Окрепілов, професори П.Н. Товстин, К.В. Холшевніков, доктор Р. Мументалер (Цюрих).

Понад сто доповідей були виголошені на секціях: 1. Історія імператорської академії наук (9); 2. Історія математики (27); 3. Історія механіки (20); 4. Історія фізики і метрології (7); 5. Історія математичної освіти (5); 6. Історія теорії корабля (16); 7. Історія філософії (10); 8. Історія транспорту (7). Окреме засідання Санкт-Петербурзького математичного товариства і Санкт-Петербурзького відділення Російського національного комітету з історії і філософії науки і техніки, присвячене ювілейній даті, відбулось 16 травня в приміщенні товариства. Там же було продемонстровано документальний фільм «Про Ейлера» режисера Ігоря Шадхана.

14 травня після пленарних доповідей відбулася презентація першого перекладу російською мовою трактату Л. Ейлера «Tentamen novae theoriae musicae...» (Леонард Ейлер «Опыт новой теории музыки...», перевод с латинского канд. искусствоведения Н.А. Алмазовой, Санкт-Петербург, Нестор-История, 2007, 274 с.). Вступне слово виголосили проф. Е.А. Тропп, головний учений секретар СПГНЦ РАН проф. М.І. Люті, президент Швейцарського центру в Санкт-Петербурзі і Міжнародного центру наукового і культурного співробітництва «Helenika».

Наприкінці пленарного засідання для учасників конференції відбувся камерний концерт «Співзвуччя», на якому у виконанні Російського ансамблю старовинної музики (Musica Aniga Russica) під керівництвом Володимира Шуликовського звучали твори композиторів XVII—XVIII ст.

Від київських істориків науки було виголошено дві доповіді: Е.М. Добровольської, яка на секції «Історія математики» розповіла про роботи Л. Ейлера з теорії неперервних

(ланцюгових) дробів та В.О. Добровольського, який на секції «Історія імператорської академії наук» доповів про вагомий внесок українських математиків у вивчення творчості Л. Ейлера. Це простежується з 30-тих років XX ст., коли молодий український математик, академік АН УРСР М.П. Кравчук (1892—1942) фактично відродив дослідження з історії математики. У 1935 р. він видав глибокий за змістом і цікавий за формою нарис про творчість Л. Ейлера – перше з таких досліджень українською мовою. У цій праці М.П. Кравчук проникливо розкривав творчу лабораторію великого швейцарця і відзначав, що ніхто з великих математиків останніх двох століть не перевершив Л. Ейлера (мається на увазі посмертна слава та популярність серед сучасників). Це обумовлено майстерним умінням застосовувати математику в прикладних сферах і його надзвичайними здібностями популяризатора. Український дослідник підкреслював, «що і для нашого сучасного молодого покоління математиків читання Ейлера — є значною мірою школою методики і методології математичної творчості».

Помітний сплеск уваги до творчості Л. Ейлера спостерігався у середині 50-х років минулого століття, коли наукова спільнота готувалася відзначати 250-річчя від дня його народження. У Москві, Ленінграді та столицях союзних республік відбулися наукові конференції і сесії, присвячені пам'яті Л. Ейлера. Десятий випуск «Історико-математичних досліджень» (за 1957 р.) відкривався розділом, присвяченим 250-річчю від дня народження Л. Ейлера, де було вміщено низку нових цікавих матеріалів про біографію вченого, зокрема статті двох українських істориків математики з Чернівців. М.І. Симонов розглядав низку робіт Л. Ейлера про інтегрування лінійних рівнянь з частковими похідними вищого порядку і лінійних систем рівнянь з частковими похідними. У статті Є.А. Кушніра проаналізовано маловідомий метод розв'язування різницевих звичайних рівнянь зі змінними коефіцієнтами у формі означених інтегралів, що залежить від параметра. 27 квітня 1957 р. у Києві відбулася спільна сесія Відділення фізико-математичних наук і Відділення технічних наук АН УРСР, присвячена ювілею Л. Ейлера. З доповідями виступили Ю.Д. Соколов, А.Ю. Ішлинський, П.М. Варвак, А.О. Яковкін та ін. Частина цих доповідей була у вигляді статей і увійшла в перший випуск «Історико-математичного збірника» (1959 р.). На засіданнях Київського семінару з історії математичних наук детально розглядалися і грані спадщини Л. Ейлера. Так, М.І. Симонов виступив з доповідями про науковий доробок математика в галузі диференціальних рівнянь. Світогляд видатного вченого був темою доповідей В.В. Котека.

Над виданням праць Л. Ейлера, аналізом і роз'ясненням їхнього змісту багато попрацювали українські математики Й.Б. Погребиський, С.Я. Лур'є, Ю.Д. Соколов та ін. У першому томі «Історії вітчизняної математики» (головний редактор Й.З. Штокало) розглядався розвиток вітчизняної математичної науки від найдавніших часів до кінця XVIII ст. Він побачив світ у 1966 р. Творчість Л. Ейлера дуже докладно представлена в розділах VII, VIII, IX, авторами яких були О.М. Боголюбов, М.І. Симонов, В.В. Котек, Л.Є. Майстров.

Відзначення цьогорічного ювілею Леонарда Ейлера стало ще одним свідченням, що наукова спадщина видатного вченого має неминуще значення.

В. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ,
доктор фізико-математичних наук,
провідний науковий співробітник
Центру досліджень
науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва
НАН України (Київ)